

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

SULTANOV TURDALI MUXTARALIYEVICH

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA O'QUVCHILARNING
MUSTAQIL ISHLARI SAMARADORLIGINI
OSHIRISH YO'LLARI**

Matematika misolida

Monografiya

**Toshkent
"Innovatsiya-Ziyo"
2023**

UO'K: 37.013

KBK: 74.2

S-96

Sultanov T. M

Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning mustaqil ishlari samaradorligini oshirish yo'llari[Matn]: Monografiya / T. M Sultanov. – Toshkent: “Innovatsiya-Ziyo” nashriyoti, 2023. – 128 b.

Mazkur monografiyada o'quvchilarning mustaqil ishlarining mazmuni va tashkil etilishining pedagogik - psixologik xususiyatlari, o'quvchilarning mustaqil o'qitish usuli samaradorligini rivojlantirish va tarbiyalashdagi ahamiyati, sinfda mustaqil ish turlari va shakllari, mustaqil ish turlari matematika darslarida mustaqil ishlarni tashkil etish metodikasi va murakkab masalalarni yechish yo'llari, didaktik materiallar bilan ishlash metodikasi ishlab chiqqan.

Monografiya talabalar, boshlang'ich sinf o'qituvchilari, pedagogika mutaxassisligi magistrantlari hamda oliy ta'lim muassasasida faoliyat yuritayotgan professor-o'qituvchilar va mazkur yo'nalishda izlanishlar olib borayotgan tadqiqotchilar uchun mo'ljallangan.

Mas'ul muharrir:

Shaxlo Botirova

– pedagogika fanlari doktori, professor

Taqrizchilar:

Sherimmat Avazov

– pedagogika fanlari nomzodi, professor.

Fariddun Ochilov

– pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori.

Monografiya Chirchiq davlat pedagogika universitetining 2023-yil 14-martdagi Ilmiy texnik kengashida ma'qullangan (3-sonli bayonnoma) va nashr etishga tavsiya etilgan.

ISBN 978-9943-9267-1-4

© T. M. Sultanov, 2023.

© “Innovatsiya-Ziyo” nashriyoti, 2023.

SO‘Z BOSHI

Jahon ta’limi taraqqiyotida mamlakatimiz taraqqiyoti va uning ijtimoiy-iqtisodiy, milliy-madaniy ahvoli va kelajagini belgilashda mustaqil fikrlash madaniyatini shakllantirishning ahamiyati shubhasizdir. Mustaqil ta’lim kompetensiyasi o’quvchilarning mustaqil o’z-o’zini rivojlantirishiga, ularning kasbiy faoliyati samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. – Boshlang’ich sinflarda o’quvchilarning mustaqil ishlari samaradorligini oshirish yo’llarini rivojlantirish texnologiyalarini yaratish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Dunyoning rivojlangan davlatlarining oliy ta’lim tizimida vitagen ta’lim texnologiyalarini ishlab chiqish bilan bog’liq holda o’quvchilarning mustaqil bilim olishga motivatsiyasini shakllantirish, tahliliy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan qator ilmiy izlanishlar olib borilmoqda. ko’nikmalar. Xususan, masofaviy ta’lim bilan bog’liq holda o’quvchilarning axborot bilan mustaqil ishlash kompetensiyasini shakllantirish imkoniyatlarini kengaytirish muhim ahamiyatga ega.

Respublikamizda oliy ta’limning harakatchanligini ta’minlash, iqtisodiyotning aniq tarmoqlarini hisobga olgan holda kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish, ilg’or xorijiy tajriba asosida mustaqil ta’lim olish imkoniyatlarini kengaytirish, undan samarali foydalanishning pedagogik mexanizmlarini ishlab chiqishga e’tibor qaratilmoqda. axborot, kommunikatsiya va raqamli texnologiyalar. O‘zbekistan Respublikasini yanada rivojlantirish buyicha Harakatlar strategiyasida “uzluksiz ta’lim tizimi- ni yanada takomillashtirish yulini davom ettirish, sifatli ta’lim xizmatlari imkoniyatlarini oshirish, meunat bozorining zamonaviy ehtiyojlariga muvofik yukori malakali kadrlar tayyorlash”¹ vazifalari belgilab berilgan.

¹ Uzbekistan Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi “Uzbekistan Respublikasini yanada rivojlantirish buyicha Xarakatlar strategiyasi tugrisida”gi PF-4947-sonli Farmoni // Uzbekistan Respublikasi konun uujjatlari tuplami, 2017-yil, 6-son, 70-modda.

Bu esa Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning mustaqil ishlari samaradorligini yo'llarini o'qitish jarayonida o'quvchilarning mustakil ta'limini tashkil etishning tashkiliy-uslubiy ta'minotini takomillashtirishni taqozo etadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF4947-son "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida", 2019-yil 29-apreldagi PF-5712-son "O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi farmonlari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 16-yanvardagi PQ-4119- son "Ta'lim sifatini nazorat qilish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi, 2019-yil 3-maydagi PQ-4307 son "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora tadbirlar to'g'risida"gi, 2019-yil 30-sentyabrdagi PQ-4467-son "Xalq ta'limi tizimidagi maktabdan tashqari ta'lim samaradorligini tubdan oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" Qarori, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 6-apreldagi VMQ-187-son "Umumiy o'rta ta'limning davlat ta'lim standartini tasdiqlash to'g'risida", 2019-yil 31-dekabrdagi VMQ-1059 son "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" qarorlari, shuningdek, mazkur sohaga tegishli boshqa me'yoriy huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishda mazkur dissertatsiya tadqiqoti muayyan darajada xizmat qiladi.

I BOB BOSHLANG'ICH SINFLARDA O'QUVCHILARNING MUSTAQIL ISHLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

1.1-§ O'quvchilarning mustaqil ishlarining mazmuni va tashkil etilishining pedagogik-psixologik xususiyatlari

O'zbekiston dunyoning barcha davlatlari qatorida takomillashtirilgan ta'lim tizimi bilan o'z o'rnini egalladi va keyingi yillarda davlatimiz tomonidan ta'lim tizimini yanada takomillashtirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xalq ta'limi tizimi mamlakatimizning asosiy poydevori muassasalardir. Xalq ta'limida amalga oshirilayotgan ishlar mamlakat taraqqiyotini, uning ijtimoiy-iqtisodiy, milliy-madaniy ahvolini, rivojlanish istiqbollarini belgilab beradi. Shuning uchun ham umumta'lim muassasalarining zamon bilan hamnafas bo'lib borishi zamonamizning eng dolzarb muammolaridan biri sanaladi.

Yoshlarning zamonaviy bilim va kasb-hunar egallash imkoniyatlari kengaytirilishi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasi hukumatining ayrim qarorlariga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida^[2]

Aytish joizki, bugungi kunda respublikamiz fan, texnika va texnologik ishlab chiqarish ehtiyojlarini to'liq qondirish mumkin emasligini ko'rishimiz mumkin. Raqobatbardosh kadrlarni o'z vaqtida tanlash bu muammoning yechimlaridan biridir. Xalq ta'lim muassasalarida o'quvchilarning mustaqil ta'lim ko'nikmalarini shakllantirish, shuningdek, o'quvchilarning bu boradagi ko'nikmalarini rivojlantirish ustuvor vazifa hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida "uzluksiz ta'lim tizimi- ni yanada takomillashtirish yo'lini davom ettirish, sifatli ta'lim xizmatlari imkoniyatlarini oshirish, mehnat bozorining zamonaviy

² O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 26.10.2022-yildagi 617-son